

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.30 (3438) ●

● ЧАЦВЕР, 13 ЖНІЎНЯ, 2015

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

На сцэне — народны абрад
Гурт “Купалінка” ды іншыя артысты Цэнтра беларускай культуры з Даўгаўпілса паспяхова выступілі на прэстыжным міжнародным фестывалі “Baltica” ў Рызе **Стар. 2**

Аляксандр Грын з роду Грынеўскіх
У вядомага рускага пісьменніка былі беларускія шляхецкія родавыя карані **Стар. 2**

Інтэграцыя — стыль жыцця
Беларускую прысутнасць у Сібіры цікавымі справамі сцвярджаюць супляменнікі з Цюмені **Стар. 4**

СПАДЧЫНА

Ружанскі палац запрашае

Палацава-паркавы комплекс Сапегаў у Ружанах дапамагаюць аднаўляць валанцёры з замежжа

Аляўціна Чарнаволава

Цяпер вядомаму помніку культуры XVI-XVII стагоддзяў дзякуючы клопатам дзяржавы, рэалізацыі вялікай праграмы “Замкі Беларусі” вяртаецца былая прыгажосць. Размешчаны Палацава-паркавы комплекс Сапегаў у гарадскім пасёлку Ружаны — гэта Пружанскі раён Брэсцкай вобласці. Дырэктар комплексу Руслан Кніга паведаміў: сёлета, па добраму ўжо традыцыі, на ўнікальным аб'екце працавалі і валанцёры з розных краін.

Летам у Ружанах можна пачуць розныя мовы: мясцовы палац прафесійным будаўнікам дапамагаюць рэканструюваць валанцёры міжнароднага маладзёжнага аграда “Спадчына Сапегаў”. У ім працуюць маладыя людзі з Беларусі, Нідэрландаў, Чэхіі, Славакіі ды Расіі. Для тых, хто захоча паўдзельнічаць у праекце, на будучыню падкажам: аград арганізуецца пры падтрымцы рэспубліканскай грамадскай арганізацыі “Беларуская асацыяцыя

Палацава-паркавы комплекс Сапегаў у гарадскім пасёлку Ружаны прыгожа глядзіцца з вышыні птушынага палёту

Старажытныя сцены помняць росквіт і багацце магнацкага роду

клубаў ЮНЕСКА” і Пружанскага райвыканкама. Сёлета больш за 20 чалавек у пяты раз прыехалі ў Ружаны. Бо гэта ж так цікава: хоць трохі зрабіць для аднаўлення рэзідэнцыі знакамітага княжацкага роду, а таксама царквы Пятра і Паўла, касцёла святога Казіміра. Паводле слоў Руслана Кнігі, валанцёры ачышчалі

ад будаўнічага смецця падвал у паўночным корпусе старажытнага замка. А гэта ж не проста нейкае падземелле: там раней размяшчалася казна Вялікага Княства Літоўскага, Рускага і Жамойцкага!

Акрамя працы, у Ружанах маладыя валанцёры, узрост якіх ад 19 да 35 гадоў, удасканальваюць сваё ве-

данне англійскай мовы (бо зносіцца даводзіцца пераважна на ёй), знаёмяцца з іншымі гістарычнымі, культурнымі мясцінамі Беларусі. У прыватнасці, для іх ладзіліся экскурсіі ў Косава, Слонім, Лыскава, Жыровічы. Жылі валанцёры вельмі рамантычна: у былым будынку манастыра базыльян, які, дарэчы, таксама прызнаны помнікам архітэктуры XVIII стагоддзя. Між тым, паведаміў Руслан Кніга, яшчэ адзін падобны валанцёрскі аград быў створаны і ў Нясвіжы. Там таксама цікава і працаваць, і аглядзець мясцовыя славутасці, сярод якіх галоўная — Нясвіжскі палацава-паркавы комплекс, ці знакамітая рэзідэнцыя князёў Радзівілаў. Ён, дарэчы, унесены ў Спіс сусветнай спадчыны ЮНЕСКА.

Вернемся, аднак, у Ружаны. Рэстаўрацыйныя работы ў старажытнай рэзідэнцыі Сапегаў пачаліся ў 2008 годзе. Ужо адноўлены ўязная брама, бакавыя флігелі, адкрыты музей. У адпаведнасці з Дзяржаўнай праграмай “Замкі Беларусі” на 2012-2018 гады на рэканструкцыю Ружанскага палацава-паркавага комплексу выдзелена паўтара мільярда беларускіх рублёў. Цяпер асноўныя работы вядуцца ва ўсходнім корпусе: некалькі стагоддзяў таму дзейнічаў там адзін з лепшых тэатраў Еўропы. З часам, плануецца, там адкрыюцца гатэль і рэстаран. А гасцей у Ружанскі палац прывязджае ўсё больш: сёлета яго наведалі ўжо больш за 40 тысяч турыстаў, у тым ліку і з Польшчы, Ізраіля, Германіі, Францыі, краін Балтыі ды СНД.

АСОБА

Паэт пад знакам Вечнасці

Дваццаць гадоў прамінула, як пайшоў з жыцця — 7 жніўня 1995 года — выдатны паэт, грамадскі і дзяржаўны дзеяч, акадэмік НАН Беларусі Максім Танк (Яўген Іванавіч Скурко)

Ён саромеўся насіць узнагароды...

Сёння можна сказаць: гэта быў чалавек унікальны, з надзвычай рэдкімі душэўнымі якасцямі. Многія, хто яго ведаў, могуць згадаць танкаўскую шчырасць і дабрадушнасць, высакароднасць і сціпласць, сумленнасць і адказнасць. Пашчасціла і мне зносіцца з ім. Памятаю, напрыклад, колькі разоў ён мне

гаварыў: хачу перапісаць паэму “Нарач”, бо яна, маўляў, яму не ўдалася, перапрацаваць многія з вершаў, бо яны слабыя... І гэта пры тым, што паэму высока ацанілі крытыкі, ды і вершы — многім творцам на зайздрасць. Яўген Іванавіч яшчэ злёгка ўшчуваў мяне, што перахваліў яго ў сваёй манаграфіі “Максім Танк і сучасная беларуская лірыка”. А яе ж без асаблівых крытычных заўваг прынялі

мае і ўдлівыя калегі. Зрэшты, самакрытычнасць была ўласціва яму заўсёды. Вось як, скажам, ацэньвае паэта сваю заходнебеларускую творчасць у дзённікавых нататках “Лісткі календара”. “З жахам аглядзеўся, што мне мінула 27 год! — запісаў ён 29 верасня 1939 года. — А ў мяне толькі некалькі зборнікаў вершаў, сярод якіх 75 працэнтаў слабых, 20 працэнтаў — сярэдніх і толькі 5 працэнтаў — до-

Максім Танк на радзіме з родным братам, Фёдарам Іванавічам

брых. Няма чым хваліцца”.

Паэт адмаўляўся ад усіх пасадак, якія прапаноўвалі яму: старшыні праўлення Саюза пісьменнікаў, старшыні Вярхоўнага Савета БССР, віцэ-прэзідэнта Акадэміі навук...

Хацеў засяродзіцца на творчай працы, якая прыносіла яму вялікае задавальненне. Ды сціпласць, сумленнасць і адказнасць Яўгена Іванавіча высокая цаніла беларускае кіраўніцтва. → **Стар. 3**

КРЭАТЫЎНА!

На сцэне — народны абрад

Гурт “Купалінка” ды іншыя артысты Цэнтра беларускай культуры з Даўгаўпілса паспяхова выступілі на прэстыжным міжнародным фестывалі “Baltica” ў Рызе

Спачатку нагадаю: “Baltica” — вялікі міжнародны фальклорны фестываль. Сёлета ён праходзіў з 15 па 19 ліпеня ў Рызе. Ладзіцца фестываль з 1987 года і па чарзе праходзіць у Літве, Латвіі ды Эстоніі. У Латвію свята завітала ў дзясяты раз, у ім удзельнічала рэкордная колькасць этнаграфічных ансамбляў, фальклорных хораў, народных ансамбляў, а таксама казачнікаў, індывідуальных выканаўцаў з Латвіі ды іншых краін: звыш 3500 чалавек. Тэмай “Baltica”-2015 стала “Спадчына”. 18 ліпеня ў Верманскім садзе Рыгі ладзіўся грандыёзны кірмаш рамёстваў і канцэрт сем’яў і нацменшасцяў. Горад Даўгаўпілс на

ім прадстаўлялі беларускі ансамбль “Купалінка”, рускія “Русичи” і “Славянка”, нямецкі “Ларэляй”. Быў яшчэ асобны беларускі блок: выступалі ансамблі “Лянок” з Елгавы, наша “Купалінка” і “Сузор’е” з Рыгі.

Наша “Купалінка” — вакальны ансамбль даўгаўпілскага Цэнтра беларускай культуры — знаёміла глядачоў з беларускім народным абрадам “Суборная субота”. Ён праходзіць, паводле звычаяў продкаў, напярэдадні вяселля ў хаце нявесты. Выступ артыстыкі распачалі словамі: “Беларусам уласцівыя працавітасць, дабрыва. А яшчэ — гасціннасць, якую мы сёння і пакажам праз элемент

Творчая каманда беларусаў з Даўгаўпілса на міжнародным фестывалі “Baltica” ў Рызе

беларускага вясковага вяселля. Бо вяселлі гуляюць у нас весела, шырока, шматлюдна — і вельмі гасцінна”.

Якая ж яна, сцэнічная “Суборная субота”? Вечар перад вяселлем — гэта такія “зборы на вяселле”... У хаце нявесты сабраліся яе родныя і сяброўкі. Яны звываюць вяночак з мірта, прымяраюць ёй вэлюм, угаворваюць не баяцца жыцця ў замужжы. У сваю чаргу нявеста дзякуе за добрае выхаванне і дабрыву маме, тату, хроснай, брату. Нявесту садзяць на дзяжу, пакрытую авечай шкурай: каб яе жыццё з мужам было поўнае шчасця. (У беларускай

традыцыі частей выкарыстоўваецца дзяжа, у якой рашчыняюць цеста для хлеба. — Рэд.) Песняй ды танцамі сяброўкі жадаюць нявесце шчаслівага замужжа. Маці і бацька бласлаўляюць дачку, адпраўляючы пад вянец. У 10 хвілін умясцілася ўся тэатралізавана-музычная дзея. І былі проста авацыі ўдзячных глядачоў!

Беларусы Даўгаўпілса яшчэ раз годна паказалі сябе на міжнародным узроўні. Выступленне на фестывалі “Baltica” для Цэнтра беларускай культуры стала самай важнай падзеяй творчага сезону на выездзе. А

права на выступленне мы атрымалі, прайшоўшы ўвесну адборачны тур у Латгаліі. Спявачак “Купалінкі” падтрымалі яшчэ танцоры гурта “Лянок”, акцёры тэатральнай студыі “Паўлінка”. Усе разам і зрабілі музычны міні-спектакль, выдатна прыняты глядачамі. Цікава было і наша экскурсія па Старой Рызе. А за дапамогу ў арганізацыі паездкі на фестываль Цэнтр беларускай культуры выказвае падзяку Даўгаўпілскаму ўпраўленню культуры.

Жанна Раманоўская,
г. Даўгаўпілс

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Аляксандр Грын з роду Грынеўскіх

Іван Ждановіч

У вядомага рускага пісьменніка былі беларускія шляхецкія родавыя карані

11 жніўня — 135 гадоў з дня нараджэння Аляксандра Грына. Нашы пастаянныя чытачы, пэўна, памятаюць цікавы тэкст “Лебедзь над Кімерыяй” (ГР.04.06.2015). Ён пра тое, што ў Феадосіі ўшанавалі памяць пра Максіма Багдановіча, якога не стала на крымскай зямлі 25 мая 1917 года. Тэкст даслала наша супляменніца з Крыма Ала Ярмілава. Былая настаўніца, ураджэнка Гомельшчыны цяпер — навуковы супрацоўнік Феадасійскага літаратурна-мемарыяльнага музея А. С. Грына, яна ж і куратар выставы. А цяпер Ала Аляксандраўна і прэсакратар Феадасійскага таварыства беларусаў. Дзякуючы за публікацыю, яна пісала: “Вельмі прыемна ад думкі, што землякі даведаюцца пра маю выставу, у якую я ўклала столькі сіл, колькі, напэўна, ні ў адно іншае мерапрыемства. Гэта мае “дзіця”, народжаннае душой”.

А далей... Музейшчыца звярнула ўвагу на тое, што не заўважылі іншыя чытачы. Аказваецца, баст з дрэва на фота ў публікацыі — гэта не бюст Багдановіча! “Гэта — Аляксандр Грын: бюст яго ў нас стаіць пастаянна, — удакладняе спадарыня Ала. — Фатограф зрабіў фота, дзе ў кадры — і партрэт Багдановіча на сцяне, і гэты бюст. Каб паказаць, што нібыта Багдановіч

прышоў у гасці да Грына, я так і падпісала здымак”. У працэсе вёрсткі, аднак, мы ўзялі са здымка толькі бюст Грына, а падпісалі: “Бюст Максіма Багдановіча”.

Звярнуўшы ўвагу на знешнюю падобнасць пісьменнікаў, мы папрасілі ўдакладніць: а хто ж аўтар бюста? Улегку, аднак, у Музеі Грына шмат наведнікаў, адзначалі дзень памяці Грына (8 ліпеня) і 45-годдзе музея. Але вось Ала Ярмілава даслала звесткі з інвентарнай карткі: “Скульптура “Партрэт А. С. Грына”. Год стварэння — 1980 (адзначалі 100-годдзе з дня нараджэння пісьменніка), месца стварэння — г. Феадосія, матэрыял — дрэва, тэхніка — разьба. Аўтар — Лец Барыс Барысавіч (феадасійскі скульптар, заслужаны мастак Аўтаномнай Рэспублікі Крым, лаўрэат дзяржпрэміі АРК). Галава А. С. Грына выразана разам з падстаўкай. Паэт — ва ўзросце прыблізна 40 гадоў. Валасы выкладзены на касы прабор (злева направа), бровы ледзь ссунутыя... Збоку злева на падстаўцы выразаны надпіс: “Б.Лец. А.Грын. 80”.

Падаем такія падрабязнасці, бо ў Аляксандра Грына — беларускія родавыя карані. А тым больш і Ала Ярмілава прызнае: “Багдановіч і Грын, я прыледзлася, сапраўды падобныя! Дзіўна падобныя! Вядома, тады ўсе насілі такія прычоскі і вусы, але, тым не менш, падабенства тым не абмяжоўваецца. Рысамі твараў падобныя: як у профіль, так і ў анфас! Толькі

Партрэт Максіма Багдановіча і бюст Аляксандра Грына

Феадасійскі літаратурна-мемарыяльны музей А. С. Грына

ў Грына трохі больш падоўжаны авал твару”. І ўсё ж папрасіла даць увесць ранейшы здымак з надпісам “Максім Багдановіч (партрэт) у гасцях у Аляксандра Грына (бюст)”.

Што да беларускіх каранёў Грына, то і ў Беларусі ёсць грызнаўцы, а ў Феадосіі праходзіць раз на два гады “Грынаўскія чытанні”: Ала Ярмілава яшчэ напіша пра тое. А пакуль паведаміла, што бацька Аляксандра Грына — Стэфан Еўзэбіўш Грынеўскі (па-руску: Сцяпан Яўсеевіч) (1843—1914), быў шляхціцам з родавага ма-

энтка Якубёнкі Дзісенскага павята Віленскай губерні (цяпер — Віцебская вобласць, Глыбоцкі раён, Пліскі сельсавет). У 1863-м сасланы ў Томскую губерню за ўдзел у паўстанні Кастуся Каліноўскага. У 1868-м пераведзены на жыхарства ў Вяцкую губерню (цяпер Кіраўская вобласць). Тамажаніўся з рускай, і ў 1880-му хісьма і нарадзіўся сын Аляксандр — будучы пісьменнік Аляксандр Грын.

Ёсць надзея, што і ў Якубёнках ушануюць памяць пра супляменніка Аляксандра Грына з роду Грынеўскіх.

ЗГАДКІ

Ён сам — рака...

Рыгор Арэшка

Народны паэт Беларусі Пятрусь Броўка быў заснавальнікам Беларускай савецкай энцыклапедыі

У Літаратурным музеі Петруся Броўкі ладзілася святочная вечарына “Я сам — рака!..”: у былой кватэры паэта па мінскай вуліцы Карла Маркса, 30 адзначалі 110-я ўгодкі былога яе гаспадара. Варта згадаць: у Пятра Усцінавіча ёсць і раман “Калі зліваюцца рэкі”. У аснове апошэду — рэальныя падзеі ўзвядзення ў 50-я гады электрастанцыі на мяжы Беларусі, Латвіі ды Расіі. Будоўля ішла ў рэгіёне, дзе цяпер праводзіцца маладзёжны лагер “Be-La-Rus”.

Паэту падабаўся вобраз ракі, ён пісаў: “Люблю я дум палёт узнёсла,/ Імклівы рух,/ Пакуль жыву — Рака я,/ Не ставок зарослы,/ І кожнай хваляю плыву...” Найбольш вядомыя вершы Петруся Броўкі “Аляксандрына” і “Пахне чабор”, якія сталі песнямі-хітамі “Песняроў”.

Вялікая заслуга перад Айчынай вясцоўца з Пуцілкавіч (цяпер Вушацкі раён Віцебшчыны) і ў тым, што ва ўмовах савецкай ідэалогіі, скіраванай на сціранне нацыянальных адметнасцяў, ён здолеў стварыць і выпусціць цалкам нацыянальны прадукт: Беларускаю савецкую энцыклапедыю. І гэта пры ім, аказваецца, пры Броўку планавалася выпусціць перавыдаць Біблію Скарыны. Не паспелі... І вось яна перавыдаецца толькі цяпер. “Ён пакінуў свой вялікі след у літаратуры”, — з веданнем справы казаў пра Броўку Васіль Быкаў.

АСОБА

Паэт пад знакамі Вечнасці

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

І ў большасці выпадкаў “таварышам” удавалася пераканаць яго, правесці кадравую лінію, дакладней — “рашэнне зверху”. Вядома таксама, што паэт, будучы галоўрэдам часопіса “Польмя”, заўсёды выкрэсліваў сваё імя ў тэкстах, дзе яно фігуравала ў кантэксце пахвалы і кампліментаў. Лічыў: друкаваць іх у такім выглядзе — не вельмі этычна. Свае вершы ў часопісе змяшчаў раз на год, не часцей.

Паэт саромеўся нават насіць свае дзяржаўныя ўзнагароды! Яму, ведаю, няёмка было, што іх у яго шмат... Ніхто ніколі не чуў ад Максіма Танка, што ён — Герой Сацыялістычнай Працы, акадэмік, народны пісьменнік... “Ён быў такі, — казаў неяк сын паэта Максім Яўгенавіч, — што ніколі ўперад не палезе, ніколі сам дзесьці ў прэзідыуме не сядзе. Гэта толькі калі абставіны вымагаюць, калі пранумараваныя месцы, з указаннем прозвішчаў канкрэтных асоб...”

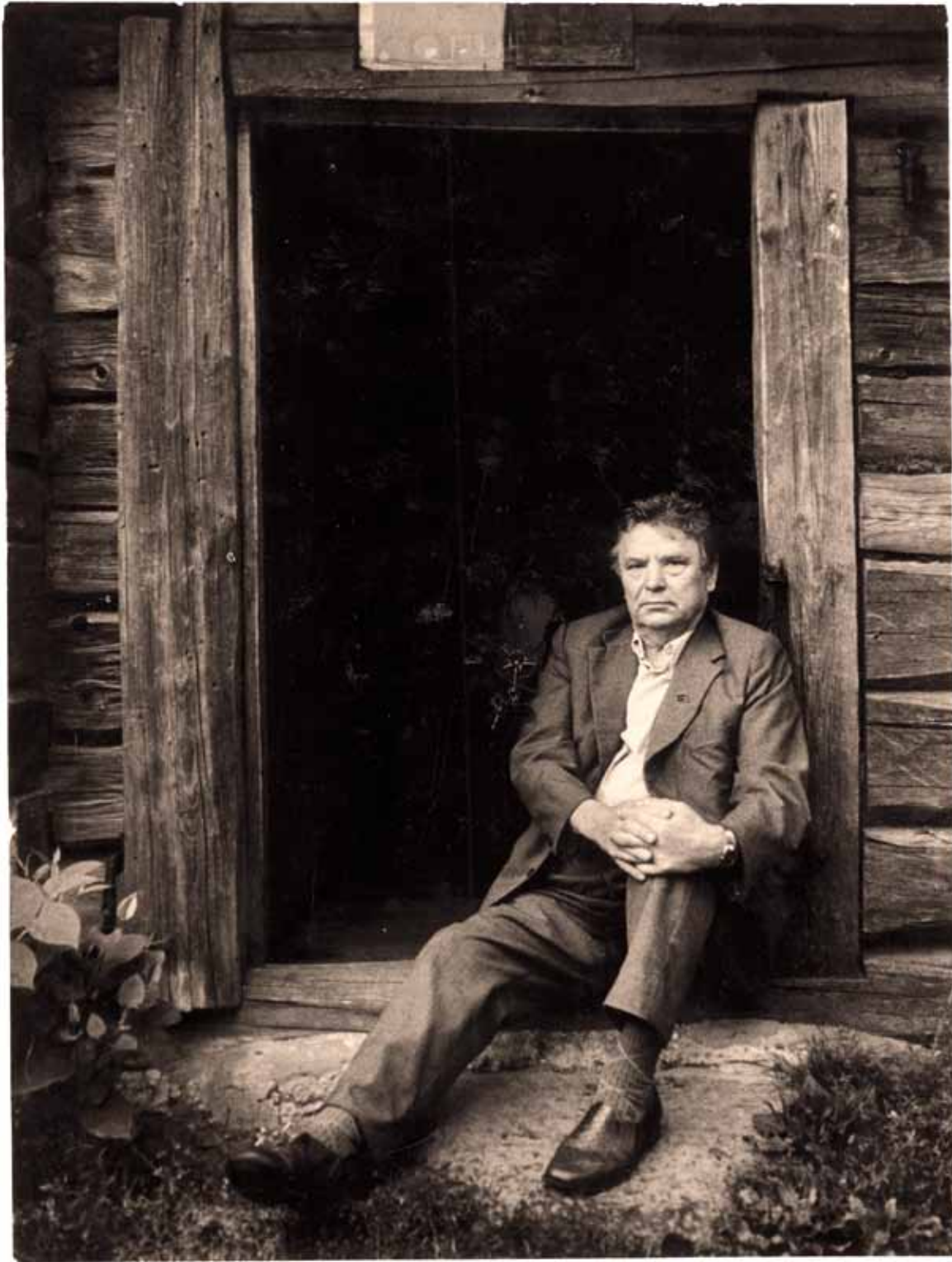
Максім Танк неаднойчы раў мне пісаць не так пра яго, як пра іншых паэтаў Заходняй Беларусі, у прыватнасці, пра Валянціна Таўлая, Сяргея Крыўца, Ганну Новік, якіх несправядліва забылі. І пра іншых людзей таленавітых, сумленных і ахвярных. Ён клапаціўся пра тых, з кім разам уваходзіў у літаратуру, працаваў у падполлі. Пра заходнебеларускіх падпольшчыкаў заўжды гаварыў цёпла, працула, нават сентыментальна. Было бачна, і ён не хаваў таго, што яны для паэта — дужа дарагія людзі.

Яшчэ знак сціпласці паэта: ён прасіў пахаваць яго на Мядзельшчыне. На Слабадскіх могілках, дзе пахаваны яго бацькі, родныя і блізкія. У завяшчанні прасіў хаваць яго без ардэноў, музыкі і прамоў, не ставіць на магіле помніка, не надаваць яго імя ўстановам і мясцінам.

Акадэмік... без сярэдняй адукацыі

Адкуль у вясковага хлопца гэтка высокая духоўная культура? Пэўна, ад зямлі, ад бацькоў-суродзічаў. І не ўсе ведаюць, што ў школу ён пайшоў у бежанстве ў Маскве: нарадзіўся хлопчык у 1912-м, а ў хуткім часе пагнала ў свет нашых супляменнікаў Першая сусветная вайна. Вывучаючы рускую мову і літаратуру, Жэня палюбіў творы Пушкіна, Някрасава, Гоголя, Горкага... Вярнуўшыся з уцякацтва, працягваў вучобу ў польскіх пачатковых школах: спачатку ў Шкленикава, пасля ў Сватках. Там знаёміўся з польскай класікай: Міцкевіч, Славацкі, Сянкевіч, Ажэшка... Падаецца мне: тое, што хлопец пазнаёміўся спачатку з рускай літаратурай, затым — з польскай, і толькі пасля з беларускай, абвастрыла ў ім пачуццё нацыянальнага. Роднага! Якое і прывяло яго ў шэрагі актыўных удзельнікаў народна-вызваленчага руху ў Заходняй Беларусі.

Яўген Скурко вучыўся ў чатырох гімназіях, аднак ніводнай з іх не закончыў: Вілейскую рускую закрылі польскія ўлады, з Радашковіцкай беларускай і Віленскай беларускай быў адлічаны за непадпарадкаванне адміністрацыі, ўдзел у забастоўкавым руху прагэсту. А падчас навучання ў Віленскай рускай паэта-пачаткоўца непасрэдна ў класе арыштавала польская паліцыя і кінула ў турму, на Лукішкі. Вось парадоксы лёсу: Максім Танк быў народным паэтам БССР,

Максім Танк калісьці падпісаў гэты здымак сімвалічна: “На парозе. Пількаўшчына. 1989”

акадэмікам Акадэміі навук Беларусі, аднак не меў нават закончанага сярэдняй адукацыі.

Яго вучыла жыццё... Калі Максім Танк працаваў інструктарам ЦК камсамола Заходняй Беларусі, яго неаднаразова арыштоўвала польская дэфензіва, ён трапіў у турму. У гады вайны служыў у франтавым друку, адаптаваўся да савецкіх умоў і парадкаў. Пасля — на адказных пасадах: з 48-га па 66-ы ён кіраваў літаратурна-мастацкім часопісам “Польмя”, з 66-га па 1990-ы ўзначальваў на той час аўтарытэтную, сацыяльна значную арганізацыю — Саюз пісьменнікаў Беларусі. Амаль 25 год — з 47-га па 71-ы — быў дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР, 20 гадоў (з 1969 па 1989) — дэпутатам ВС СССР. Працаваў старшынёй ВС БССР VI і VII скліканняў (1963 — 1971).

Паэзія шурпатах далоняў

Такой біяграфіі не мае ніводзін пісьменнік у гісторыі новай беларускай літаратуры. Адметны характар і яркі мастацкі талент, а таксама ўнікальная біяграфія абумовілі вялікі творчы здабыткі М. Танка. Выхад першага зборніка вершаў “На этапах” (1936), адразу канфіскаванага польскай паліцыяй, зрабіў паэта-змагара

зоркай першай велічыні на небасхіле паэзіі Заходняй Беларусі. Вершы, нібы іскры, выкрасаліся думкамі празнівалены родны край, спакутаную зямлю, прыгнечаны беларускі народ: “Хто пачуў тваю песню жалезную, / Хто астрожную скарпу пачуў? / Беларусь, твае далі бязмежныя! / Ускалыхнуць сваёй песняй хачу!”. Творы маладога паэта напаялі экспрэсіўнае светаадчуванне, там ёсць свежасць і вастрыня мыслення, а таксама рамантызаванае выяўленне суролага рэалізму таго часу. Можна яшчэ сказаць: паэзія М. Танка 30-х гадоў — гэта паэзія чорных скіб, шурпатах далоняў, незагойных ран, паэзія гневу і бунту. Агню, запалу вершам надаюць летуценнасць і душэўная высакароднасць, спалучаныя з унутранай адмабілізаванасцю, наступальнай бескампраміснасцю, балючым драматызмам.

У ягоных вершах тае пары знаходзім шматслойныя словы-вобразы: матчына песня, родныя загоны, муры і краты, вясна-перамога, звон кайданаў... У іх — характэрныя рысы грамадскага жыцця Заходняй Беларусі, тагачаснай духоўна-сацыяльнай свядомасці народа. Праз іх бачны вызначальныя асаблівасці беларускага нацыянальнага лёсу.

У вершах — і краса, і сіла

На поўную сілу талент Максіма Танка раскрыўся ў паспяваенны час. Гэта ён у 1960-80-я гады сцвердзіў у беларускай літаратуры такія ідэяна-мастацкія напрамкі, як паэтызацыя зямных асноў народнага жыцця, духоўна-маральных каштоўнасцяў людзей працы: хлебароба, арагата, сейбіта. У ягоных творах знаходзім асэнсаванне складанай і супярэчлівай дыялектыкі прыватных з’яў і гістарычных працэсаў, ён даследуе шматстайныя прычынавыніковыя сувязі асобы і грамадства. У Максіма Танка можна павучыцца раскаванасці мастацкага мыслення, набліжэнню мовы паэзіі да мовы прозы, умоўна-асацыятыўнай вобразнасці ды многаму іншаму. Зборнікі “Мой хлеб надзённы” (1962), “Плыток вады” (1964), “Перапіска з зямлёй” (1967), “Хай будзе святло” (1972), “Дарога, закалыханая жытам” (1976), “Прайсці праз вернасць” (1979), “За маім сталом” (1982) ды іншыя — гэта арганічнае спалучэнне маштабнасці мыслення, шырыні духоўна-сацыяльных далаглядаў і пластыкі прадметнага аналізу, прыватнай канкрэтыкі з’яў і рэчаў. У творах майстра медытацыя суседнічае з грамадзянска-патрыятычным асэн-

саваннем з’яў жыцця, прамоўніцка-публіцыстычны пафас дапаўняецца тонкай іроніяй, а то і знішчальнай сатырай.

Зборнік вершаў “Каб ведалі” быў адзначаны Дзяржпрэміяй СССР (1948), зборнік “Мой хлеб надзённы” — Дзяржпрэміяй БССР імя Янкі Купалы (1966), а кніга паэзіі ў перакладзе на рускую мову “Нарочанские сосны” (Масква, 1977) — Ленінскай прэміяй (1978). Ён пакінуў каштоўную духоўную спадчыну: дзясяткі паэтычных кніг. Многія ведаюць на памяць танкаўскія творы непрамінальнай красы і надзвычайнай эмацыянальнай сілы: “Спатканне”, “Паслухайце, вясна ідзе...”, “Песня кулікоў”, “Адказ”, “Тры песні”, “Родная мова”, “Каб ведалі”, “Люцыян Таполя”, “Антон Нябаба”, “Рукі маці”, “Станцыя Княгініна”, “Ave, Maria”, “Мне здаецца” ды іншыя. Яны зрабілі б гонар любой культуры свету, упрыгожылі блюбую, самую элітарную, анталогію. Дарэчы, вершы Максіма Танка перакладалі найлепшыя перакладчыкі. Яго кнігі выдаваліся ў Расіі, Украіне, краінах Прыбалтыкі, Польшчы, Балгарыі, Чэхаславакіі, Югаславіі, Кітаі...

Паэт сусветнага маштабу

Паэтычны свет Максіма Танка неабсяжны: ён і класік беларускай літаратуры, і выдатны еўрапейскі паэт. Не памыліліся б эксперты, прысудзіўшы яму Нобелеўскую прэмію па літаратуры. Магу сцвярджаць: па сіле і размаху прыроднага дару, ідэяна-мастацкага мыслення, сцвярдзэнні спакоўвечных асноў народнага жыцця, па адмысловай якасці і самабытнасці ўвасаблення ў словы высокай эстэтыкі чалавечага духу Максім Танк не мае сабе роўных у беларускай паэзіі. І пераўзыходзіць у тым многіх іншых вядомых пісьменнікаў свету. У яго быў светлы дар ад Бога. Унікальны чалавек, непаўторны паэт, таленавіты арганізатар літаратурна-мастацкага працэсу, каларытная асоба дзяржаўнага маштабу. Ён жыў высокімі думкамі, ідэямі, пакінуў яркі след у душах і сэрцах чытачоў, у гісторыі роднай Беларусі.

Каб увекавечыць памяць пра Максіма Танка, многае ўжо зроблена. У прыватнасці, ёсць помнік паэту ў Мядзелі. Беларускі педуніверсітэт у Мінску носіць ягонае імя, які і мінская вуліца — былая Танкавая. Мяркую, з часам будзе адкрыты і музей паэта, дзе можна будзе пабачыць рэдка матэрыялы, рэчы і прадметы, звязаныя з яго жыццём і творчасцю. Будзе і ў Мінску, я ўпэўнены, помнік выдатнаму мастаку і грамадзяніну, патрыёту Бацькаўшчыны. Прычым паўстане помнік велічыні — у адпаведнасці з маштабнасцю асобы Паэта, з ягоным вялікім асабістым укладам у дзяржаўна-культурнае будаўніцтва Беларусі. Хочацца таксама пабачыць шматтомны Збор твораў Максіма Танка на рускай мове — гэта каб ягоная паэзія выйшла да самага шырокага чытача. І будзе яшчэ здорава, калі прадоўжацца пачатыя пры жыцці Майстра пераклады ягоных твораў на іншыя вядучыя мовы свету.

Мікола Мікуліч, кандыдат філалагічных навук, загадчык аддзела ўзаемасувязяў літаратурна-культурнага Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Інтэграцыя — стыль жыцця

Беларускую прысутнасць у Сібіры цікавымі справамі сцвярджаюць супляменнікі з Цюмені

Адам Мальдзіс

Як паведамлялася ў нататцы “Землякі сталі бліжэй” (ГР, 16.07.), на пачатку ліпеня прайшло першае пасяджэнне Кансультатыва савета па справах беларусаў замежжа пры Міністэрстве замежных спраў. Прысутнічаў на ім і Ганаровы консул Беларусі ў Цюмені Уладзімір Шугля. Дзяліўся досведам плённага беларуска-расійскага супрацоўніцтва ў Цюменскай вобласці, таму сведчаннем і брашура пра суполку з арыгінальнай назвай “Саюз-інтэграцыя братніх народаў” (брашура тая абнаўляецца штогод!), якую раздаваў Уладзімір Фёдаравіч прысутным. Яўдзельнічаў у пасяджэнні КС як ганаровы старшыня Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў ды з цікавасцю, як і іншыя, слухаў пра цюменскія адметны досвед беларускай працы.

На тэрыторыі бліжэйшай да Беларусі сібірскай вобласці, паводле перапісаў, жыве сёння звыш 50000 беларусаў. Продкі некаторых з іх былі пераселены туды яшчэ ў час паходу Івана Грознага на Вялікае Княства Літоўскае, пазней “прырост” нашых у Сібіры ішоў як вынік паўстанняў 1794, 1830-1831 і 1863-1864 гадоў. На пачатку XX стагоддзя было і добраахвотнае перасяленне: у час рэформаў Сталыпіна. Многія з тых нашых суродзічаў, хто сёння насяляе землі ўздоўж Іртыша і Обі, зноў жа добраахвотна завербаваліся туды за савецкім часам — працаваць на новабудуёлі, здабываць нафту і газ. А ў выніку розных гістарычных падзей і працэсаў узнікла Нацыянальна-культурнае таварыства “Аўтаномія Беларусь” — ці не самая дзеяздольная і заможняя з амаль 50 падобных суполак, аб’яднаных у федэрацыю “Беларусы Расіі”. Крыху пазней утварылася Цюменская

абласная грамадская арганізацыя “Саюз-інтэграцыя братніх народаў”.

На вокладцы вышэйзгаданай брашуры, прысвечанай яе дзейнасці, чытаем: “10 гадоў з вамі. 2005-2015). Старшыня савета разгалінаванага аб’яднання — наш суродзіч Уладзімір Шугля. Пералік яго службовых пасадаў, грамадскіх абавязкаў і прафесійных інтарэсаў займае паўстаронкі ілюстраванай брашуры: ён Ганаровы консул Беларусі ў Цюмені і член Грамадскай палаты Расіі, прэзідэнт Холдзінгавай кампаніі “Гандлёвы Дом “Мангазея” і акадэмік дзвюх акадэміі навук, прафесар, член трох саюзаў пісьменнікаў (выдае зборнікі вершаў на рускай і беларускай мовах). А жыве ў раз’ездах: з Цюмені ездзіць у Мінск і Маскву, альбо ў Пецярбург, Новасібірск... Што ж, такога стылю жыцця вымагаюць справы, што скіраваныя на супрацоўніцтва, інтэграцыю братніх народаў. Увогуле ж Уладзімір Фёдаравіч — нястомны працаўнік, таму і пералік медалёў, ордэнаў (сярод іх — медаль і ордэн Францыска Скарыны), граматаў і падзячных лістоў у юбілейнай брашуры суполкі таксама вялікі.

Многа розных званняў, узнагарод і ў намесніка старшыні Савета, доктара гістарычных навук Ігара Шышкіна, у памочніка Генконсула Сяргея Яфімчыка, які да таго ж актыўна працуе і ў суполцы “Аўтаномія Беларусь”, спявае разам з жонкаю ў вядомым гурце “Лянок”. А колькі цікавых спраў зроблена, ды і згадана ў брашуры! Падумалася мне: сам Уладзімір Шугля з яго намеснікам і памочнікам не змаглі б з усім справіцца. І далей у брашуры пералічаны члены Савета (у некаторых з іх — тыпова беларускія прозвішчы: Габрусь, Сапега...), шматлікія прадстаўнікі дзелавой грамадскасці рэгіёна, стваральнікі бізнес-структур.

Уладзімір Шугля ў сваім рабочым кабінце

Ды ўсё ж асноўная ўвага ў брашуры — добрым справам суполкі “Саюз-інтэграцыя...” за 10 гадоў. Што варта адзначыць? У Цюмені створаны інфацэнтр “Саюз-інтэграцыя...”, які ўзначальвае журналістка Людміла Бакланава, рэгулярна выходзяць беларускія старонкі ў абласной “Тюменской правде”, здымаюцца дакументальныя фільмы пра нашых супляменнікаў, беларуска-расійскае ўзаемадзеянне. Адчыніліся

аддзяленні Саюза ў Табольску і Мінску, Ялутараўску і Заводаўкаўску, уведзена выкладанне беларускай мовы на філфаку Цюменскага ўніверсітэта. У вобласці рэгулярна праходзяць Дні беларускай культуры. А колькі было арганізавана паездак у Беларусь (найперш — у Брэст), фестываляў, выставаў! Летась 142 ветэраны Вялікай Айчыннай вайны, якія цяпер жывуць на Цюменьшчыне, пры падтрымцы суполкі атрымалі

юбілейныя медалі “70 год вызвалення Рэспублікі Беларусь ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў”, ім жа па рашэнні кіраўніцтва арганізацыі “Саюз-інтэграцыя братніх народаў” дарылі кнігу “Победители” (сумесны беларуска-расійскі праект). Кніга, дарэчы, выдавалася ўжо двойчы на сродкі суполкі, а яе экзэмпляры былі падараны многім бібліятэкам, вядомым людзям Беларусі ды Расіі. Сам Уладзімір Шугля ўжо выдаў некалькі зборнікаў сваіх вершаў. На Днях беларускага пісьменства і культуры 2014 года ў Заслаўі ўручаліся прэміі, дыпломы пераможцам конкурсу “Лепшы твор года-2013”, і ў галіне паэзіі другой прэміяй уганараваны Уладзімір Шугля за зборнік “Чацвёртае вымярэнне”.

І ў брашуры, і ў выступленні, падмацаваным цікавым фота- і відэарадам, Уладзімір Шугля некалькі разоў у якасці станоўчага факта называў супрацоўніцтва “заходнесібіракоў” з “Голасам Радзімы”. Дзякуй, мы таксама вельмі цэнім такое творчае сяброўства! У сваю чаргу на КС я прапанаваў кіраўніцтву суполкі “Саюз-інтэграцыя...” ажыццявіць новы цікавы праект: выдаць паэтычную анталогію твораў нашых суродзічаў з краін памежжа. Дарэчы, збор такіх матэрыялаў вядзецца даўно: у картатэцы Інстытута культуры Беларусі, якую цяпер вядзе супрацоўніца Галіна Івуць, выяўлена 53 дастойныя прэтэндэнты. І мне было вельмі прыемна, што адзін з іх, наш вядомы суродзіч з Цюмені Уладзімір Шугля, даў папярэднюю згоду на сумесную падрыхтоўку зборніка. Спадзяюся, выданне яго пад рабочай назвай “Беларуская муза ў краінах памежжа” ўвойдзе асобным пунктам і ў пастанову паводле матэрыялаў Каардынацыйнага савета, якая рыхтуецца ў Міністэрстве замежных спраў.

РАЗАМ

Добры дзень, Курган!

Актывісты суполкі “Уздым” з Даўгаўпілса мацавалі сяброўства ў Міжнародным маладзёжным лагеры “Бе-La-Русь — 2015”

У Верхнядзвінскім раёне Віцебшчыны ў 24-ы раз пры Кургане Дружбы збіралася моладзь Беларусі, Латвіі, Расіі. Сёлета арганізоўвалі лагер латышы, дакладней, грамадская арганізацыя Саюз за прагрэс моладзі Латвіі. А мы, маладзёжная група Беларускага культурна-асветніцкага таварыства “Уздым” з Даўгаўпілса, трапілі ў гушчыню падзей па запрашэнні Беларускага рэспубліканскага саюза моладзі. Аблегчылі шлях на Бацькаўшчыну Генконсульства Беларусі ў Даўгаўпілсе, асабіста консул Юры Давыдоўскі. Апекавалася ж намі ў лагеры актывістка вышэйзгаданага Саюза Марына

Васільева. Дзякуем і арганізатарам за падарункі, якія атрымала наша дружная каманда. А гэта: Халіна Блізнакова, Канстанцін Марчанка, Артур Рэнько, Дзяніс Сініца, Людміла Сінякова. Для нас усё было ўпершыню: афармленне пропускаў у пагранзону, сустрэчы, удзел у творчых і спортапраемствах лагера, жыццё ў палатках, гатоўка ежы на вогнішчы. Але мы стараліся!

У лагеры — каля 500 чалавек! Гэткі выселы горад на вялізнай лясной паляне: палаткі, вогнішчы, аўтобусы, машыны, у тым ліку пажарная і хуткай дапамогі. Нас ахоўвала беларуская міліцыя і памежнікі. І ўсе чатыры дні — мерапрыемствы: адно за другім. Запомнілася ўсеагульная лінейка-адкрыццё лагера ў першы дзень, святочны салют, фэст “Бе-La-Рускія світанкі”, імпрэза “Добры дзень,

Курган!”, а таксама танцавальна-забаўляльная праграма “Бе-La-Русь, зажыгай!”.

Другі дзень — гэта спаборніцтва па футболе і валеіболе, перацягванне каната, дартс... І конкурс “Лепшая пара “Бе-La-Русь — 2015”, да якога ўдзельнікі рыхтаваліся тут жа, на паляне. І як выступалі! За кароткі час трэба было знайсці свайго партнёра ў лагеры, пазнаёміцца, прыдумаць выступ на тэму, якую “парачка” давадалася толькі ў дзень конкурсу... На “ўра” ішоў канцэрт гурта “The Twins Peek” (Латвія): не хацелі адпускаяць музыкаў. Потым — ізноў танцы-забавы ў плыні “Бе-La-Русь, зажыгай!”

У трэці, суботні дзень — мітынг памяці герояў Вялікай Айчыннай, наведванне Музея баявой славы: гэта даўняя традыцыя лагера. Увесь лагер стаў раніцай на своеасабліваю

Беларусы з Даўгаўпілса былі ў маладзёжным лагеры ўпершыню

Вахту памяці. У галаве доўгай калонны неслі тры гірлянды кветак, упрыгожаныя каляровымі стужкамі: ад дэлегацыі трох краін. А на Кургане — сустрэча з ветэранамі вайны раёна, іх выступленні. Слёзы на вачах моладзі...

І вось закрыццё лагера, узнагароджанне медалямі. Сувеніры, граматы, прызы. Потым гучалі гімны трох

краін і былі спушчаны дзяржаўныя сцягі. Пад гімн лагера спускалі і яго сцяг. А развіталіся мы з верай і надзеяй, што сустрэнемся. Дарэчы, арганізатарам XXV Міжнароднага маладзёжнага лагера “Бе-La-Русь” будзе Беларусь. То запішыце і нас “на Курган”: прыездзем!

Людміла Сінякова, намесніца старшыні таварыства “Уздым”